

Ɖoot ke yì muk thoŋ de paanduŋ tuenŋ.

Ɖoot biì yìn ya Ɖoot ke yì muk thoŋ de paanduŋ tuenŋ ee kuer tōŋ rilic. Menhdu alèu bī rot ya piöc nē thook juéc wääc yiic tēnōŋ en kã ye keek yök èke lèu bikkè yen ya kuony ago ya tìŋ nē kãŋ, ago ya piŋ nē kãŋ ku bī ya jam nē thoŋ lōgok bī ya piŋ apieth.

Run bennèke mīth ya piöc nē rodha yic aa bennè keek ya nyuöth kã bikkè keek ya kuanycök *nē ajuieer ye gãm mīth nē runkæen tueenŋ bennè keek ya piöc nē rodha yic ku bennè keek ya yiëknhai*, men ye cōle “*Victorian Early Years Learning and Development Framework (VEYLDF)*” nē thoŋ è Liŋëlith. Yen ajuieer kënnè ee thook juéc wääciic mäatiic èke ye kãthiekic bennèke mīth ya kuony agokè thook ken ya kōn nyic, ku bikkè thoŋ de Liŋëlith piöc ke ye thoŋ de rou bikkè ya juak nē thooken kōöth, ku bikkè thook kōk peei ya piöc èyadēŋ nē thee tō keek nē ajuieer de rodha yic ku bëi yennè keek muk thīn (VEYLDF, 2016).

Anōŋ kãpieth biì menhdu keek ya yök nē nyiny ben thoŋ de paanduŋ ya nyic:

- Menhdu alèu bī kãjuéc ya nyic ku Ɖoot ke piöc rot nē thoŋ de paanduŋ nē jam ben ya jam nē yen.
- Nyiny ben thoŋ de paanduŋ ya nyic ee kè thiekic bennè ruääi ku ciēŋ ya læer tuenŋ nē kaamduŋ, agonnè meth kuanden ya nyic.
- Thoŋ de paanduŋ ee tō ke rek kënnè nyiny bennè menhduŋ ya nyic, ku bī ciēŋ de kuanduŋ ya nyuöth ku jol ya kãjuéc kōk cī men de piath de menhdu.
- Jam biì we ya jam apieth nē thoŋ de paanduŋ abī menhduŋ ya kuony ago rot ya piöc nē thoŋ dēt peei cī men de thoŋ è Liŋëlith.

Ajuieer de VEYLDF (nē ruöŋn de 2016) aye lèk dupiöc wu ‘piöc bennè thoŋ tueenŋ de yì raan ya piöc ku bī ya nyic, anōŋ kè pieth ye juék kōc nē nyiny bennè raan ya nyic’ (tìŋ apãm. 18). Ku na yìn ya, ke biäk thiekic de kuony ku yìknial de thoŋ è Liŋëlith ke ye thoŋ de rou tēnnè mīth thi, ee bī dupiöc ku kōc nōŋ mīth ya mat nētōk ku bikkè mīth ya wëi piöth ku bikkè keek ya kuony agokè ya jam nē thook ke bëiken.

Bi rot ya piöc nē thoŋ de Liŋëlith ke ye thoŋ de rou nē rodha yic wennè bëi yennè keek muk thīn.

Menhdu abī ya naŋ kãjuéc ben ke rot ya piöc ago thoŋ de Liŋëlith ya nyic nē piöc de rodhaa tō nē Biktoria ku bëi yennè keek muk thīn. Rithac cī looi ee wuöc yök ku ‘mīth thi kor aalèu bikkè röth ya piöc nē thoŋ è Liŋëlith

(wennè thoŋ dēt peei) ke ye thoŋ de rou nē thoŋ de kuanden kōu, tē cen rot tääu tē ben ye thoŋ kënnè ya dōc piŋ, ku bī kãŋ ya dōc thōŋ kōöth ku ye rot piöc nē jam de ye thoŋ kënnè, ku nē thandīit lèu bī ya yök; ke ka lèu bī ye thoŋ jōt kënnè ya lööm ago ya jam nē yen’ (VEYLDF, 2016, apãm. 22).

Bi meth thoŋ tōk ya nyic alèu bī yen ya kuony ago tēn yennè thook kōk peei röth luöc thīn ya dōc deetic. Nyiny lèu biì mīth dōc ya yiëknial nē thoŋ tōkic, alèu bī ya Ɖoot ke leerè nē piöc de thoŋ dēt peei yic agonnè yen dōc ya nyic. Ee thoŋ de paanden de yì meth yennèka lèu bī yen ya cōk piöc rot nē thoŋ jōt de paandēt peei, ku jol ya lööŋ yennèke yen gueel and wël ke ye thoŋ kënnè. Na cī menhdu rēer arèetic paan yennè thoŋ de Liŋëlith gueel, ke ka lèu bī thoŋ de Liŋëlith ya piŋ nē yän juëciic arèetic. Alèu bī ya kōc bī rot ya mat tēnnè mīth kōk peei ku bī lo pol kënnè keek ku dupiöc kedhie aabi keek ya miöc nē kãjuéc ke pol, men lèu bī keek ya cōk piŋ thoŋ è Liŋëlith ku bikkè röth ya piöc nē yen.

Nyiny bennè thok ya nyic ku yìknial bennè yen ya yiëknial alèu bī rot ya looi tē cennè meth nōŋ kãjuéc kōk peei nyic keek, ku bī rot gam ago ya tō tē yennè thoŋ piöc kënnè dōc gueel ago ya piŋ nē nyindhie. Mīth piöc röth nē thok juéc wääciic nē door tōkic alèu bikkè ya jam nē thoŋ tōŋ awär thoŋ dēt kënnè nē kaam de thee juéc yiic. Cī men theer nyicè yen, ke mīth alèu bikkè thook ya liäp tē jìem keek. Aalèu bikkè wēt ya nyic nē thoŋ tōkic ku kaa cī lèu bikkè ya nyic nē thoŋ dēt kënnè. Ago meth ya jam apieth, ke ka ye wël nyickè keek lueel. Èkënnè ee nyiny de mīth dōc yiëknial tē jìem keek nē thook juéc wääciic.

Muk apieth nē yīnhom ...

Ee thee juéc arèetic jōt ago raan rot ya yiëknial ago ya jam apieth nē thoŋ jōt ku mīth aye kōr nē thee juéc ku kuony ye gãm keek nē kōc nōŋ ye thiäak kënnè keek, tē tō keek nē ajuieer bennè keek ya piöc nē thoŋ dēt peei.

Ee ya löŋ tēnnè mīth kedhie bikkè ya jam ku bikkè röth ya piöc nē thook ke bëiken (Akutnhom de UNCRC, nē ruöŋn de 1989).

References

Department of Education and Training, 2016. *Victorian Early Years Learning and Development Framework*.

UNICEF, 1989. *United Nations Convention on the Rights of the Child* (UNCRC).